

RAPPORT

INDIKATORER PÅ FOREBYGGING OG TIDLIG INNSATS

En oppsummering av ASSS-samlingen våren 2023, med søkelys på arbeid og indikatorer knyttet til forebygging og tidlig innsats

MENON-PUBLIKASJON NR. 43/2024

Av Iselin Kjelsaas og Simen Pedersen

Forord

ASSS vårsamling 2023 ble gjennomført som en felles samling for nettverkene for barnehage, grunnskole og barnevern. Forebygging og tidlig innsats var ett av temaene for samlingen. Menon Economics har på oppdrag for KS oppsummert samlingen med særlig vekt på hvordan samarbeidet, tiltak og indikatorer kan være nyttig for å nå intensjonene med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats.

Kontaktpersonene våre hos KS har vært Hanne Kjersti Hogga og Ellen Elisabeth Tveiten-Grotbæk.

Rapporten er skrevet av Iselin Kjelsaas og Simen Pedersen, som også deltok på ASSS vårsamling 2023.

Vi takker KS og ASSS-kommunene for gode innspill og diskusjoner.

April 2024

Iselin Kjelsaas
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	4
1.1. Bakgrunnen for oppdraget	4
1.2. Problemstillinger	4
2. KORT OM ASSS-SAMLINGEN VÅREN 2023	5
2.1. Temaer som ble diskutert på samlingen	5
2.2. Barnet må settes i sentrum – det fordrer god koordinering mellom tjenester	5
2.3. Tjenestene må ha felles begrepsforståelse	6
2.4. Indikatorer og data er viktig i arbeidet med tidlig innsats og forebygging	7
2.5. Eksempler på hva som virker kan være nyttig for andre	7
3. KOMMUNENES INNSPILL TIL TILTAK OG INDIKATORER	8
3.1. Hvilke tiltak må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen?	8
3.2. Hvilke indikatorer er mest relevante innenfor forebygging og tidlig innsats?	9
3.3. Hvordan kan ASSS brukes i samhandling om oppvekstreformen?	9
4. FORSLAG TIL INDIKATORER PÅ FOREBYGGING OG TIDLIG INNSATS	11
4.1. Aktivitetsindikatorer	12
4.2. Resultatindikatorer	13
4.3. Indikatorer på bruker- og samfunnseffekter	14
REFERANSELISTE	16
VEDLEGG 1. EKSEMPLER - FOREBYGGING OG TIDLIG INNSATS	17
VEDLEGG 2. INNSPILL TIL TILTAK	19
VEDLEGG 3. INNSPILL TIL INDIKATORER	22
VEDLEGG 4. ASSS OG OPPVEKSTREFORMEN	25
VEDLEGG 5. FORESLÅTTE INDIKATORER OG HVORVIDT DE ER SAMMENLIGNBARE OVER TID OG MELLOM KOMMUNER	27

Sammendrag

ASSS vårsamling 2023 ble gjennomført som en felles samling for nettverkene for barnehage, grunnskole og barnevern. Samlingen tok opp temaer som kommunikasjon og begrepsforståelse mellom tjenester, viktigheten av å sette barnet i sentrum, indikatorer for å måle forebygging og tidlig innsats og eksempler på hva som virker. Menon Economics har oppsummert samlingen med særlig vekt på hvordan samarbeidet, tiltak og indikatorer kan være nyttig for å nå intensjonene med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats.

ASSS-nettverkene ønsker å etablere indikatorer og nøkkeltall de kan følge med på i årene fremover knyttet til innsats, resultater og effekter av forebyggende arbeid. Basert på innspill fra samlingen og erfaringer fra evalueringen av barnevernsreformen, har vi skissert mulige indikatorer som kan diskuteres nærmere i ASSS-nettverkene:

- Er det vedtatt en forebyggende plan?
- Er den vedtatte planen forankret i kommuneplanens samfunnsdel?
- Er det formalisert et tverrfaglig samarbeid som jobber med tidlig innsats og forebygging?
- Hvor mange kommunale tjenester er tilknyttet det formaliserte tverrfaglige samarbeidet?
- Hvor mye ressurser går med til det formaliserte tverrfaglige samarbeidet hvert år?
- Er det formalisert et samarbeid, etablert tiltak eller likende med aktører utenfor kommunen knyttet til forebygging og tidlig innsats?
- Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på henholdsvis universelt, selektivt og indikativt nivå?
- Hvor mange familier har fått hjelp fra det formaliserte tverrfaglige samarbeidet per år?
- Antall plasseringer utenfor hjemmet.
- Andel elever som ikke får grunnskolepoeng.
- Andel elever som ikke fullfører videregående opplæring.
- Andel barn i barnehagealder som ikke benytter barnehageplass.
- Unge arbeidsledige 15–24 år.

Forslagene bør diskuteres og detaljeres opp nærmere i ASSS-nettverkene, og det bør legges en plan for videre oppfølging av indikatorer og nøkkeltall.

1 Innledning og bakgrunn

ASSS vårsamling 2023 ble gjennomført som en felles samling for nettverkene for barnehage, grunnskole og barnevern. Forebygging og tidlig innsats var ett av temaene for samlingen. Menon Economics har oppsummert samlingen med særlig vekt på hvordan samarbeidet, tiltak og indikatorer kan være nyttig for å nå intensjonene med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats.

1.1 Bakgrunnen for oppdraget

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et samarbeid mellom KS og de tolv største kommune i Norge: Asker, Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Kristiansand, Lillestrøm Oslo, Sandnes, Stavanger, Trondheim og Tromsø. ASSS-samarbeidet skal blant annet bidra til læring og utvikling gjennom utveksling av erfaringer om gode løsninger og aktuelle problemstillinger. ASSS er organisert med ti ulike tjenestene nettverk innenfor kommunale tjenesteområder. Barnevern er ett av tjenesteområdene. Tjenestene nettverkene består av økonomer, ledere og fagpersoner med ansvar for de aktuelle tjenesteområdene i ASSS-kommunene. Nettverkene skal skaffe og anvende data som er egnet for sammenligning over tid og mellom kommuner.

ASSS vårsamling ble i 2023 gjennomført som en felles samling for ASSS barnehage-, grunnskole- og barnevern-nettverk i Sandnes 2. og 3. mai. Samlingen omfattet temaer som forebygging og tidlig innsats og helhetlig og tverrfaglig innsats på oppvekstområdet. Menon Economics holdt innlegg om den pågående følgeevalueringen av barnevernsreformen på samlingen, med påfølgende gruppearbeid. Temaet for statusrapporten for 2023 (Kjelsaas, et al., 2023) var forebygging og tidlig innsats. Resultatene fra gruppearbeidet ble dokumentert gjennom bruk av såkalte «padlets», hvor gruppene noterte svar på spørsmål som så ble samlet inn og oppsummert.

I etterkant av samlingen har KS og Menon diskutert at det kan gi merverdi for KS og kommunene at Menon oppsummerer funn, fellesbetragtninger og utfordringer fra ASSS-samlingen, som grunnlag for videre drøfting og arbeid i ASSS-nettverket.

1.2 Problemstillinger

Oppdraget går ut på å utarbeide en oppsummering av ASSS-samlingen, med særlig vekt på oppsummering fra gruppearbeidet om følgende spørsmål:

1. Hvilke tiltak må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats?
2. Hvilke indikatorer mener dere er mest relevante for kommunene å følge med på innenfor forebygging og tidlig innsats?
3. Hvordan kan ASSS-tallene og ASSS-samarbeidet brukes i samhandling om oppvekstreformen fremover?

Basert på svarene har vi også utarbeidet forslag til hvilke nøkkeltall og indikatorer de tre nettverkene kan følge med på de neste fem år, som besluttet av ASSS-kommunene på vårsamlingen 2024. Leveransen skal danne grunnlag for videre arbeid og drøftinger.

2 Kort om ASSS-samlingen våren 2023

Samlingen tok opp temaer som kommunikasjon og begrepsforståelse mellom tjenester, viktigheten av å sette barnet i sentrum, indikatorer for å måle forebygging og tidlig innsats og eksempler på hva som virker.

2.1 Temaer som ble diskutert på samlingen

ASSS-samlingen 3. mai 2023 omfattet blant annet følgende presentasjoner og temaer:

- Hvordan jobber KS for å styrke arbeidet med helhetlig oppvekst? Hvorfor er de universelle arenaene viktige? v./ Trond Kalhagen i KS
- Hvordan påvirker begrepsbruk, økonomi, kultur og struktur arbeidet med tidlig og tverrfaglig innsats? v./ Sara Andersson i Trondheim kommune, med påfølgende diskusjon
- Om begreper på tvers – språk utfordrer kommunikasjonen v./ Anne Lene Slåtterø i Sandnes kommune
- Panelsamtale om tverrfaglig innsats og gruppearbeid
- Å sette sammen telling og fortelling ifm. barnevernsreformen v./ Simen Pedersen og Iselin Kjelsaas i Menon Economics, med påfølgende gruppearbeid og oppsummering
- Det vi gjør, det virker! Inspirasjonsbanken og gruppearbeid fasilitert av KS

Under oppsummerer vi og diskuterer noen hovedbudskap fra samlingen, før vi i de neste kapitlene går dypere inn på innspillene fra kommunene knyttet til arbeid med tidlig innsats og forebygging.

2.2 Barnet må settes i sentrum – det fordrer god koordinering mellom tjenester

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barn, jf. grunnloven § 104 andre ledd og FNs barnekonvensjon art. 3. For å ivareta barnets beste og tilrettelegge for å ivareta barns behov, er det behov for god koordinering mellom ulike tjenesteområder. Dette er spesielt viktig for å sikre god oppfølging av utsatte barn og unge og deres familier. Gjennom ulike reformer, mål og initiativ er det lagt vekt på tilrettelegging for gode oppvekstvilkår og muligheter for alle barn og unge.

Blant annet er det med virkning fra 1. august 2022 vedtatt nye bestemmelser om samarbeid, samordning, barnekoordinator og individuell plan, og gjort endringer i 14 lover på velferdsområdet. Endringene skal styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene og bidra til et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Barnevernsreformen trådte i kraft 1. januar 2022. Reformen omtales også som en oppvekstreform fordi målene i reformen bare kan nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Reformendringene skal gjennomgående bidra til å styrke kommunenes muligheter og insentiver til forebygging og tidlig innsats. For å nå målene med barnevernsreformen er det særlig behov for samarbeid mellom ulike kommunale tjenester om tidlig innsats og forebygging. Kommunesektoren vil styrke tidlig og samordnet innsats for barn og unge, og KS har også satt mål om å være pådriver for dette. På KS Landsting for 2020–2024 ble følgende politiske mål vedtatt:

- Barn og unge opplever mestring, samhørighet og medvirkning.
- Gode oppvekstvilkår som ivaretar verdien av en god og helhetlig oppvekst der barne- og ungdomstiden er viktig her og nå, men også som forberedelse til voksenlivet.
- Legger til rette for tidlig og tverrfaglig innsats, både forebyggende og når behov for hjelp oppstår, hos barn og/eller familie.

- Legge til rette for sømløse overganger mellom grunnskole og videregående opplæring med særlig vekt på elever med særskilte behov.

Det er satt ned en tverrdepartemental kjernegruppe for utsatte barn og unge, som en videreføring av 0–24-samarbeidet. KS viste på samlingen til konkrete innspill de har gitt til prioriteringer og innretning av kjernegruppens arbeid. Blant annet mener KS at departement og direktoratene bør enes om felles overordnede mål og prioriteringer for arbeidet i et felles samfunnsoppdrag. Videre mener KS at det er nødvendig å utvikle virkemiddelbruk slik at den i størst mulig grad understøtter barn, unge og familiers egenmestring og tjenesteutvikling for å nå overordnede mål. De øvrige innspillene kan leses [her](#). På samlingen ble det også lagt vekt på viktigheten ved å rekruttere, beholde og utvikle kvalifiserte ansatte for å sikre et sterkt lag rundt barn og unge.

På samlingen ble det påpekt at det ofte kan bli diskusjoner om hvem som skal betale for hva heller enn å faktisk «sette barnet på bordet». Selv om det kan være enighet om at det er viktig å sette barnets beste først og at barnet må settes i sentrum, kan økonomi, regelverk og sektorinndeling være til hinder for at det faktisk skjer i praksis. Det gjør det desto viktigere med god koordinering og godt samarbeid mellom tjenester. Det ble også poengtert at det bør gis midler og ansvar til kommunen for å se ting på tvers av tjenester.

2.3 Tjenestene må ha felles begrepsforståelse

På samlingen ble det også lagt vekt på betydningen av begreper og kommunikasjon når man skal samarbeide på tvers av fagfelt. Innenfor både barnehage, skole og barnevern benyttes det en rekke begreper og fagterminologi som kan forstås og tolkes på ulike måter. Dette kan komplisere samarbeid og arbeid mot felles mål. Hva ulike personer legger i ulike begreper kan blant annet avhenge av deres utdanning, bakgrunn, ansvar og oppgaver og hvilke lov- og regelverk man forholder seg til. Ulike lovverk omtaler begreper på litt forskjellige måter, selv om det i utgangspunktet kan være snakk om de samme overordnede forholdene. Hva er for eksempel helsefremming kontra forebygging, forebygging kontra tidlig innstas, eller tidlig innsats kontra lavterskel? Hva forstår andre når man sier livslang lærelyst, tiltaksvitte, eller foreldreveiledning i henholdsvis barnehagen eller barneverntjenesten? Diskusjoner og innspill på samlingen underbygde at ulike begrepsforståelse er utfordrende.

«Det er/har vært en del misforståelse knyttet til begrep og forståelse av benevnelse "Barnevernsreform" og "Oppvekstreform" som er benyttet om hverandre. Det må være tydeligere hva reformen betyr og innebærer. Hva er forventningene til tjenesten(e)? Fokuset skal være på tidlig innsats og forebygging, og det handler om å unngå de tyngste barnevernstiltakene. Dette fremkommer ikke tydelig, og tolkes ulikt i ulike kommuner.» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

På samlingen ble begrepene tidlig innsats og forebygging trukket fram som eksempler. Dette er også noe som ble viet særlig oppmerksomhet i den første statusmålingen av barnevernsreformen (Kjelsaas mfl., 2023). Her oppsummerte vi blant annet at det virker å mangle en samlet forståelse i kommunene av hva som ligger i begrepene forebyggende arbeid og tidlig innsats. Flere av informantene trakk fram viktigheten av en felles forståelse av de to begrepene på tvers av ulike tjenester i kommunen. Samtidig fremhevet informanter fra både små og store kommuner at det er utfordrende å få til en slik felles forståelse rundt begrepene når det er så mange ulike tjenester som er involvert i det forebyggende arbeidet i kommunen. Uklarhet rundt begrepene og mangel på felles forståelse gjør det vanskelig å jobbe mot et felles mål. Dette blir spesielt vanskelig dersom de ulike tjenestene heller ikke er enige om hva målet er. Flere kommuner henger dessuten etter i arbeidet med den forebyggende planen. I arbeidet med de forebyggende planene og det forebyggende arbeidet ser det ut til at flere kommuner mangler et overordnet rammeverk, enten teoretisk eller rent deskriptivt, for hvordan de forstår organisering og strukturering av et felles kommunalt samarbeid rundt barn og unges oppvekstvilkår og

oppvekstbetingelser. Det er i tillegg usikkerhet rundt hvor ansvaret for kommunens forebyggende arbeid skal plasseres.

2.4 Indikatorer og data er viktig i arbeidet med tidlig innsats og forebygging

Hvert av tjenesteområdene i ASSS har en rekke indikatorer som gir styringsinformasjon eller beskriver en side ved kommunal virksomhet. Indikatorene benyttes blant annet til å vise status og analysere utvikling over tid gjennom sammenstilling av indikatorer over flere tidsperioder. Ved å analysere utviklingen i indikatorer kan man undersøke hvorvidt tiltak gir de resultatene og effektene man forventer og sette inn tiltak for å justere en eventuell uheldig utvikling.

Selv om ASSS-kommunene har jobbet lenge med utvikling og bruk av indikatorer, er det begrenset hvor gode og treffsikre indikatorer som finnes når det gjelder å fange opp forhold som forebygging og tidlig innsats. Noen av årsakene til det er at forebygging og tidlig innsats er begreper som omfatter mye, innenfor en rekke tjenesteområder, og kan forstås og operasjonaliseres på ulike måter. Resultater og effekter som følge av forebygging og tidlig innsats kan inntreffe først mange år senere og påvirkes av en rekke andre forhold. I tillegg er det begrenset detaljeringsgrad på størrelser som kunne vært interessante, for eksempel utgifter i KOSTRA, og hvor gode indikatorer som finnes for å kontrollere for andre forhold som kan påvirke det vi ønsker å vurdere.

I forbindelse med følgeevalueringen av barnevernsreformen, påpekte vi både i oppstartsmålingen (Pedersen mfl., 2022) og den første statusmålingen (Kjelsaas mfl., 2023) at statistikkgrunnlaget som eksisterer i dag og forventes å foreligge i årene fremover ikke er godt nok for å gjennomføre en fullgod vurdering av reformens måloppnåelse i sluttevalueringen i 2027. Vi anbefalte blant annet at det burde utarbeides bedre statistikk for utilsiktede flyttinger, antall fosterhjem og hvor mange som gis mulighet til å medvirke. Kommunal sektor kan også bidra til å identifisere og utvikle gode indikatorer som er relevant med tanke på målene for barnevernsreformen. Dette er nærmere diskutert i påfølgende kapitler.

2.5 Eksempler på hva som virker kan være nyttig for andre

I forbindelse med evalueringen av barnevernsreformen vurderte vi også at det er behov for veiledning knyttet til tidlig innsats og forebyggende arbeid, og at det er viktig å se helhet og sammenheng mellom barnevernsreformen og andre initiativ, satsinger, retningslinjer og veiledere innenfor oppvekstsektoren. Vi anbefalte også at det bør deles eksempler på virksomme forebyggingstiltak, eksempler på ulike måter å organisere det forebyggende arbeidet på med mer. I inspirasjonsbanken til ASSS-nettverket finnes det også eksempler på ulike tiltak.

På ASSS-samlingen ble Pilot 0–24 Innbyggernes modell i Trondheim presentert. Gjennom piloten er det prøvd ut en tverrfaglig økonomisk modell der pengene går direkte til innbyggerne, og der hva innbyggerne i målgruppene selv mener de trenger er førende for tildeling av penger. Formålet er bedre samhandling mellom aktører i Trondheim, sterkere relasjoner mellom aktører og innbyggere og at man har bedre muligheter til å hjelpe innbyggerne basert på hva de selv mener skal til. Målgruppene er utsatte ungdom mellom 12 og 24 år og lavinntektsfamilier med små barn bosatt i Trondheim. Det er gitt midler til åtte delprosjekter, blant annet «Veien til førerkort», som det også ble vist til på samlingen. Gjennom piloten og delprosjektene er det også lagt vekt på hvilke resultater og effekter de ulike tiltakene vil ha på kort og lang sikt. Det er også gjennomført følgeforskning på modellen (NTNU, 2024).

Gjennom gruppearbeidet ble det også stilt spørsmålet «hvilke gode eksempler på arbeid med eller tiltak innenfor forebygging og tidlig innsats har vi som andre kommuner kan lære av?». Svarene er gjengitt i vedlegg 1.

3 Kommunenes innspill til tiltak og indikatorer

På samlingen ble ulike spørsmål relatert til indikatorer og barnevernsreformen diskutert: 1) Hvilke tiltak må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen?, 2) Hvilke indikatorer er mest relevante for kommunene å følge med på innenfor forebygging og tidlig innsats? og 3) Hvordan kan ASSS-tallene og ASSS-samarbeidet brukes i samhandling om oppvekstreformen fremover?

3.1 Hvilke tiltak må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen?

Gjennom gruppearbeidet ble det diskutert hvilke tiltak som må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats.

Ett av hovedtemaene blant tilbakemeldingene var **samhandling og samarbeid mellom tjenester**. Det ble blant annet trukket fram at oppvekstfeltet i større grad må ta et felles ansvar for barnevernets resultater, at et felles ansvar må forankres på ledernivå og at barnevernstjenesten må bli mer synlig på andre arenaer. Noen etterlyste tydeligere lovkrav om forebygging i andre lover enn barnevernsloven, og bedre kunnskap om hverandres tjenester og lovpålagte oppgaver. Flere trakk også fram viktigheten av å ha gode tjenester innenfor skole og barnehage, og et behov for å styrke disse. Helsestasjon og skolehelsetjeneste ble nevnt av flere som å spille en viktig rolle i å informere, fange opp utfordringer og sette inn tiltak tidlig.

«Sikre gode kjernetilbud av høy kvalitet – eks. barnehage, skole, og samhandling, koordinering av tilbud.» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

«Tiltak må iverksettes innenfor hele oppvekstfeltet, og må også inkludere helsetjenestene.» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

Relatert til felles mål og samarbeid trekkes også **god og tydelig ledelse** fram som et hovedtema. Det handler blant annet om å få oppvekstsektoren til å jobbe mot et felles mål. Ulike verktøy og planer kan støtte oppunder dette, og her nevnes blant annet tilstandsvurdering, felles planverk for tjenester til barn og unge og behov for nasjonale retningslinjer for hvordan man skal jobbe med forebygging og tidlig innsats. Blant annet organisering og kultur trekkes fram som mulige hindre for samarbeid mellom sektorer.

«Tidlig innsats krever en helhetlig innsats i hele kommuneadministrasjonen. Man må klare å knytte kostnader til en del indikatorer som synliggjør - for at det skal igjen prioriteres.» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

Flere fremhever **økonomiske sider**, men innspillene varierer noe. Blant annet nevnes behov for økonomisk handlingsrom eller øremerkede midler til reformen, at for tidlig nedtrapping av rammetilskuddet kan tvinge fram en nedprioritering, at en silobasert kommuneøkonomi kan hemme utvikling eller at midler bør flyttes fra barnevern til forebygging. Flere legger også vekt på indikatorer og måling av resultater og effekter fra reformen, som også må med i styringsdialogen. Samtidig er også tid til implementering av endringer gjennom reformen og å la tiltak få virke nevnt av flere.

Flere av tilbakemeldingene knyttet seg også til **medvirkning**, bedre og mer dialog med barn, unge og familier, og bedre forståelse for behovene slik at man kan sette inn riktige tiltak. Flere er opptatt av bedre samarbeid med foreldre og tiltak rettet mot familiene.

Innspillene er gjengitt i vedlegg 2.

3.2 Hvilke indikatorer er mest relevante innenfor forebygging og tidlig innsats?

Gjennom gruppearbeidet ble det stilt spørsmål om hvilke indikatorer som er mest relevante for kommunene å følge med på innenfor forebygging og tidlig innsats. De ulike gruppene kom med en rekke innspill, som er gjengitt i sin helhet i vedlegg 3.

En rekke av innspillene knytter seg til indikatorer eller temaer på **skoleområdet**. Det omfatter blant annet gjennomføring/fracfall i skole (fullføring av videregående opplæring, grunnskolepoeng, skolefravær) og trivsel i skole (elev-/brukerundersøkelser, mobbing). Flere nevner også spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning (f.eks. andel barn med spesialundervisning). Ellers nevnes også elevundersøkelsen, bemanning, støtte i skolen i form av helsesykepleiere og miljøterapeuter og leseferdigheter i grunnskolen. Flere nevner også ungdomsundersøkelsen, hvor skoleelever svarer på spørsmål om hvordan de har det og hva de gjør på fritiden.

Indikatorer knyttet til **barnehage** trekkes også fram av flere. Her nevnes deltakelse (andel barn i barnehage, (ufrivillig) fravær, barnehagedeltakelse blant minoritetsspråklige), bemanning og pedagogtetthet i barnehage og kvalitet i barnehager.

Flere av innspillene handler også om antall **plasseringer eller barnevernstiltak**. En rekke innspill knytter seg direkte til antall plasseringer utenfor hjemmet, det vil si antall barn i institusjon og fosterhjem. Ett av innspillene går også på plasseringer i familie/nettverk. Ellers er tiltak i barnevernet trukket fram (andel barn med barnevernstiltak, barn 0–5 år med tiltak og hjelpetiltak).

Flere nevner også **bekymringsmeldinger** og undersøkelser som indikatorer. Det handler blant annet om antall meldinger til barnevernet, antall saker som går til undersøkelse og årsaker til henleggelse av undersøkelser. En nevner bekymringsmeldinger fra helsestasjon og barnehager. Samtidig er det ikke åpenbart hvordan meldinger skal tolkes, for eksempel hvorvidt en nedgang i antall bekymringsmeldinger er positivt eller negativt.

Flere av innspillene går også på **ressursbruk**. Enkelte er opptatt av mulige vridninger, blant annet fra barnevern til skole, barnehage, helsetjenester og PPT. Midler til hjemmeboende barn sett opp mot barn som bor utenfor hjemmet er også trukket fram, herunder brutto driftsutgifter per barn på funksjon 251 og 252 (KOSTRA-funksjon 251 barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet og 252 barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet). En kommentar går på årsverk og hvor mye ressurser som settes inn på ulike tidspunkt i et barns liv, en annen ressursbruk på tiltak som ikke er basert på vedtak, som lavterskel foreldrestøtte. Lavterskeltiltak nevnes også uavhengig av ressursbruk, og hvorvidt hjelpen gis på lavest mulig nivå.

Ellers nevnes blant annet unge voksne uten arbeid, utdanning og aktivitet, barnefamilier under fattigdomsgrensen og risikofaktorer som fattigdom, rus og lav utdanning. Ulike måter å måle samarbeid på nevnes også som relevant, for eksempel antall samarbeidsfora eller treffpunkter mellom instanser, eller å lage et kvalitetsmål for samhandling på tvers av kommunen.

3.3 Hvordan kan ASSS brukes i samhandling om oppvekstreformen?

Gjennom gruppearbeidene ble det stilt spørsmål om hvordan ASSS-tallene og ASSS-samarbeidet kan brukes i samhandling om oppvekstreformen fremover.

Mange av innspillene handler om **deling av erfaringer**, beste praksis og gode eksempler. Inspirasjonsbanken nevnes også. Enkelte påpeker at det kan tilrettelegges for hyppigere erfaringsdeling og dialog gjennom nettverket. En kommentar handler om å dele kvalitative undersøkelser.

«Dele eksempler for hvordan ressurser allokeres for bedre samhandling og samarbeid mellom tjenestene – og eksempler på hvordan bedre ressursutnyttelse og innovasjon i tjenestene» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

Felles indikatorer er også noe som trekkes fram av flere. Det handler om felles indikatorsett og sammenstilling av data på tvers av tjenesteområder og felles forståelse av hva som ligger i tallene. Å være interessert i andre indikatorer enn indikatorer innenfor eget område og å utarbeide felles rapporteringsstandard på tvers av fagområder nevnes også.

Det er også flere som trekker fram ulike **muligheter for utvikling** og læring. Enkelte nevner det å ha kritisk blikk på egen praksis og å få inn forskere til å stille utforskende spørsmål i samlingene. Flere nevner også kvalitets-sikring, forbedring av indikatorene og mer analysearbeid, og å se nærmere på hva som ligger bak tallene og hvorvidt tallene er riktige og rapporteres på lik måte blant kommuner, og muligheter for å se på sammenhenger mellom tjenestene. Videre nevnes det også muligheter for å undersøke hvordan andre kommuner har planlagt for reformen og hvilke tiltak de har satt i gang.

Ellers kommenteres det at også **andre tjenester må kobles på**, og her nevnes særlig helsetjenester (kommune-helse, helsetjeneste for barn og unge), og en nevner voksentjenestene.

«Sosial - helse - oppvekst - kan være et barn / en familie» (Innspill gitt ifm. gruppearbeid)

Ellers nevnes blant annet felles forståelse av suksess- og risikofaktorer, og utfordringsbildet for kommunene, oppvekstprofil og tilstandsrapportering. Alle svar som ble gitt på spørsmålet er gjengitt i vedlegg 4.

4 Forslag til indikatorer på forebygging og tidlig innsats

ASSS-nettverkene ønsker å etablere indikatorer og nøkkeltall de kan følge med på i årene fremover knyttet til innsats, resultater og effekter av forebyggende arbeid. Vi har skissert mulige indikatorer som kan diskuteres nærmere innenfor aktiviteter, resultater og bruker- og samfunnseffekter.

ASSS-nettverkene og KS har diskutert hvilke indikatorer og nøkkeltall som nettverkene kan følge med på framover når det gjelder innsats innenfor, og resultater og effekter av, forebygging og tidlig innsats. I følge-evalueringen av barnevernsreformen (Pedersen, et al., 2022) har vi tatt utgangspunkt i årsak-virkningskjeder for å illustrere sammenhenger mellom endringer gjennom reformen og kommunenes forventede respons på endringene, og mulige resultater og effekter. Et eksempel på en årsak-virkningskjede er gitt i Figur 4-1.

Figur 4-1 Eksempel på overordnet årsak-virkningskjede for barnevernsreformen (basert på SSØ, 2010)

Som vi utdyper nærmere i Pedersen mfl. (2022) og Kjelsaas mfl. (2023), er det naturlig at de fleste indikatorene knytter seg til aktiviteter og resultater, spesielt de første årene etter ikrafttredelse av reformen. Jo lenger ut i resultatkjeden vi kommer, jo vanskeligere er det å finne gode målbare kvantitative indikatorer samt å sannsynliggjøre at observerte effekter skyldes en gitt endring. Samtidig er det bruker- og samfunnseffekter som har mest å si over tid, og som knytter seg mer direkte til målene med reformen.

Som vi diskuterer nærmere i Pedersen mfl. (2022), og som fremhevet på nettsidene til ASSS-nettverket, er de viktigste forutsetningene for en god indikator at den¹

- har et tydelig formål
- baserer seg på gode data
- måler noe som har tett sammenheng og samvariasjon med det vi ønsker å følge med på
- viser endring i resultat når det er en faktisk endring i tjenesten
- oppleves som relevant og mulig å påvirke for den som stilles ansvarlig for resultatet

Det kan være krevende å finne gode indikatorer relatert til forebygging og tidlig innsats. Forebygging og tidlig innsats er noe kommunene har jobbet med over lang tid. Som omtalt i kapittel 2.4 er begrepene sammensatte og omfatter mye, og det er mye som kan spille inn på de forholdene det kan være aktuelt å undersøke. Resultater og effekter som følge av forebygging og tidlig innsats kan inntreffe først mange år senere. Det kan være svært

¹ <https://www.ks.no/asss-hjem/toppmeny-header/om-datagrunnlaget/asss-indikatorbeskrivelser/indikatorer-i-asss---grunnleggende-informasjon/>

krevende å isolere effekter av forebygging og tidlig innsats, herunder forebygging og tidlig innsats som skjer som følge av barnevernsreformen.

Med utgangspunkt i årsak-virkningskjeden, erfaringer fra evaluering av barnevernsreformen og innspill fra ASSS-samlingen har vi satt opp et forslag til hvilke nøkkeltall og indikatorer de tre nettverkene kan følge med på i årene framover. Det er viktig å påpeke at dette kun er et utgangspunkt for diskusjon og ikke noen «fasit».

For hver av indikatorene bør det vurderes hvorvidt en form for normalisering er relevant slik at indikatorene er sammenliknbare på tvers av kommuner. Det kan for eksempel være aktuelt å benytte indikatorer justert for størrelse på barnebefolkningen og/eller ta utgangspunkt i andeler heller enn antall. Indikatorene kan også tilpasses for å si noe om utvikling over tid innad i hver kommune. Det bør også gjøres en vurdering av dataene som indikatorene baserer seg på og om det er behov for å justere indikatorene for å redusere ressursinnsats til innsamling av data og/eller ta utgangspunkt i andre indikatorer med bedre datakvalitet. En foreløpig vurdering av sammenlignbarhet over tid og mellom kommuner for hver av de foreslåtte indikatorene er gitt i vedlegg 5.

4.1 Aktivitetsindikatorer

Under har vi skissert mulige aktivitetsindikatorer som kan si noe om innsatsen kommunene legger ned knyttet til forebygging og tidlig innsats. Det er verdt å påpeke at ressursbruk i form av antall årsverk i kommunen knyttet til forebygging og tidlig innsats eller driftsutgifter til ulike funksjoner innenfor oppvekstjenestene ikke er satt opp som indikatorer. Dette er interessante størrelser å følge med på, men det er krevende å definere og vurdere hvordan de bør avgrenses eller hvordan ressursbruken totalt endrer seg som følge av innsats innenfor forebygging og tidlig innsats. Dersom man avgrenser og tydeliggjør hva man legger i begrepe/indikatorer, vil det imidlertid være interessante størrelser å inkludere. Vi oppfordrer ASSS-nettverkene til å diskutere dette nærmere. Herunder anbefaler vi at ASSS-nettverkene vurderer om det kan være hensiktsmessig å følge med på ressursbruksindikator(er) som en del av vurderingene rundt innsatsen kommunene legger ned knyttet til forebygging og tidlig innsats.

Indikator 1 – Er det vedtatt en forebyggende plan? Barnevernsloven § 15-1 annet ledd sier at kommunestyret skal vedta en plan for kommunens arbeid for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Saksbehandlingsrundskrivet punkt 12.1.1 gir nærmere informasjon om kravet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2023). Den forebyggende planen skal bidra til forankring av det forebyggende arbeidet og tydeliggjøre hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles i kommunen. Indikatoren kan operasjonaliseres til 1 hvis kommunen har vedtatt en plan og 0 hvis kommunen ikke har vedtatt en plan.

Indikator 2 – Er den vedtatte planen forankret i kommuneplanens samfunnsdel? I henhold til barnevernsloven § 15-1 annet ledd skal kommunestyret vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid, men kommunen kan selv bestemme om planen skal inngå som en del av andre planer i kommunen eller være en egen plan. En interessant indikator kan være hvorvidt den vedtatte planen er forankret i kommuneplanens samfunnsdel eller ikke (1 hvis det er tilfelle og 0 ellers).

Indikator 3 – Er det formalisert et tverrfaglig samarbeid mellom tjenesteområder som jobber med tidlig innsats og forebygging? Det kan være interessant å kartlegge hvorvidt kommunene har etablert tverrfaglige samarbeid mellom tjenester som jobber med tidlig innsats og forebygging. Det kan for eksempel være i form av en tverrfaglig sammensatt tjeneste eller gjennom ulike tverrfaglige samarbeid om tidlig innsats og forebygging. Et

eksempel på en tverrfaglig sammensatt tjeneste i kommunen er familieveiviseren i Lørenskog kommune.² Indikatoren kan operasjonaliseres til 1 hvis kommunen har etablert et formelt tverrfaglig samarbeid som jobber med tidlig innsats og forebygging, og 0 ellers.

Indikator 4 – Hvor mange kommunale tjenester er tilknyttet det formaliserte tverrfaglige samarbeidet?

Indikator 5 – Hvor mye ressurser går med til det formaliserte tverrfaglige samarbeidet mellom tjenestoområder hvert år? Antall tjenester som er tilknyttet det eventuelle tverrfaglige samarbeidet, og hvor mye ressurser som benyttes til samarbeidet, er også mulige interessante indikatorer. Ressurser kan for eksempel måles i form av lønnskostnader eller årsverk. I eksempelet nevnt over om familieveiviseren er det ni halve stillinger fra ulike hjelpetjenester som jobber sammen. Det kan også være aktuelt å kartlegge hvilke tjenester som samarbeider. Det bør også påpekes at det kan være etablert flere ulike samarbeid innad i en kommune. Det kan da være aktuelt å nansere indikatorene slik at de viser data per samarbeid og totalt.

Indikator 6 – Er det formalisert et samarbeid, etablert tiltak eller likende med aktører utenfor kommunen knyttet til forebygging og tidlig innsats? Godt forebyggende arbeid krever gjerne samarbeid på tvers av kommunale tjenester. Samtidig kan det være virkningsfullt å gjennomføre tiltak eller annet som innebærer samarbeid med andre utenfor kommunen, for eksempel frivillig sektor. Det kan derfor være interessant å undersøke hvorvidt kommunene også har etablert samarbeid, tiltak eller liknende med aktører utenfor kommunen.

4.2 Resultatindikatorer

Under har vi skissert mulige resultatindikatorer som kan si noe om resultatene fra forebyggende arbeid i kommunene. Dette kan for eksempel knytte seg til endringer i tiltaksbruk. Bekymringsmeldinger til barnevernet, hvem som sender bekymringsmeldinger, og senere undersøkelser/henleggelse, kan også være relevant å følge med på, men som tidligere omtalt kan det være krevende å tolke nivået og utviklingen i slike størrelser.

Vi har under skissert indikatorer som retter seg mot foreldrestøttende tiltak. Det er samtidig viktig å påpeke at det kan være mange andre former for tiltak og støtte relatert til forebygging og tidlig innsats som kan være aktuelle å følge med på. Foreldrestøtte omfatter støtte som kan bistå og støtte foreldre i foreldrerollen. Foreldrestøttende tiltak er ment å styrke relasjoner mellom foreldre og mellom foreldre og barn, og å styrke omsorgsbetingelsene for barns oppvekst.³ Foreldrestøttende tiltak kan være viktig i et forebyggende perspektiv, og ulike nøkkeltall og indikatorer knyttet til foreldrestøtte kan derfor være interessant å følge med på. Akkurat hvilke nøkkeltall og indikatorer som er mest relevante, bør diskuteres nærmere. En mulighet er å ta utgangspunkt i antall tiltak og/eller ressursbruk knyttet til universelt, selektivt og indikativt nivå. Det kan være interessant å se nærmere på hvilke tjenester som tilbyr hvilke tiltak, på hvilke nivåer, til familier og barn. For eksempel:

Indikator 7 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttende tiltak på universelt nivå? Hvis ja, lik 1, ellers 0. Foreldrestøttende tiltak på universelt nivå retter seg mot alle foreldre, for eksempel gruppeorienterte tiltak åpent for alle foreldre eller informasjonsmateriell.

² Se <https://www.lorenskog.kommune.no/tjenester/helse-omsorg-og-sosiale-tjenester/familieveiviseren/> [Lastet ned 08.03.2024]

³ <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/hva-er-foreldrestotte2/> [Lastet ned 08.03.24]

Indikator 8 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på selektivt nivå? Hvis ja, lik 1, ellers 0. Foreldrestøttende tiltak på selektivt nivå retter seg mot grupper med risiko. Det kan være foreldre med utfordringer som kan bli alvorlige, og der barn er i risiko for uheldig utvikling.

Indikator 9 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på indikativt nivå? Hvis ja, lik 1, ellers 0. Foreldrestøttende tiltak på indikativt nivå retter seg mot barn og foreldre med større og mer langvarige problemer. Det kan være tiltak rettet mot familier med barn med nedsatt funksjonsevne, kroniske sykdommer eller stor risiko for uheldig utvikling.

Indikator 10 – Hvor mange familier har fått hjelp fra det formaliserte tverrfaglige samarbeidet per år? Indikatorene 3–5 i foregående delkapittel knyttet til tverrfaglig samarbeid er relevant å se opp mot antall familier eller barn som mottar hjelp gjennom samarbeidet/tjenesten.

Indikator 11 – Antall plasseringer utenfor hjemmet. Forebygging og tidlig innsats forventes på sikt å kunne redusere behovet for mer inngripende og kostnadskrevende tiltak, som plasseringer i fosterhjem og institusjon. Antall plasseringer utenfor hjemmet er derfor relevant å følge med på. Samtidig er det viktig å være klar over at det kan ta tid før slike resultater (som også er tett knyttet til effekter) eventuelt vises, og at det kan være flere andre faktorer som spiller inn. Det bør diskuteres nærmere hvorvidt antall plasseringer utenfor hjemmet også bør sees i sammenheng med hjelpetiltak, foreldrestøttende tiltak og andre tiltak, og kontrolleres for antall barn 0–17 år eller andre forhold.

4.3 Indikatorer på bruker- og samfunnseffekter

Under har vi skissert mulige indikatorer som kan si noe om effektene fra forebyggende arbeid i kommunene. Indikatorer på bruker- og samfunnseffekter er vanskeligst å måle, blant annet fordi det forventes å ta lang tid før man ser effekter og fordi det er mye som spiller inn på det vi observerer, som det er krevende å kontrollere for. Det kan være relevant å legge opp til en diskusjon i nettverket om hvor lang tid det vil ta før man forventer å se endringer i indikatorene på effektnivå (og aktivitets- og resultatnivå). For noen indikatorer kan det også være vel så relevant å undersøke utviklingen over tid per kommune, som å sammenlikne størrelsene på tvers av kommuner.

Indikator 12 – Andel elever som ikke får grunnskolepoeng.

Indikator 13 – Andel elever som ikke fullfører videregående opplæring. Som vi så fra kapittel 3.2, var mange av innspillene til indikatorer rettet mot skoleområdet, herunder gjennomføring eller frafall i grunnskole og videregående skole. Frafall i skole gir større risiko for utenforskap også på andre samfunnsarenaer, og kan være av stor betydning for barna det gjelder og for samfunnet i stort. Virkningsfulle forebyggende tiltak kan påvirke grad av skoledeltakelse og -fullføring. Samtidig er det også mange andre forhold som spiller inn, som det kan være vanskelig å kontrollere for. Det kan være aktuelt å avgrense indikatoren for eksempel til andel elever som ikke fullfører innen en viss tidsperiode.

Indikator 14 – Andel barn i barnehagealder som ikke benytter barnehageplass. Som det også ble påpekt i innspillene fra gruppearbeidet, kan andel barnehagedeltakelse blant barn 1–5 år være en interessant indikator, ev. andel av minoritetspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn.

Indikator 15 – Unge arbeidsledige 15–24 år. Virkningsfulle forebyggende tiltak kan også påvirke arbeidsdeltakelse på sikt. Arbeidsdeltakelse påvirkes av en rekke forhold, og henger blant annet sammen med fullføring av videregående opplæring. Det kan være krevende å isolere effekter av forebyggende arbeid på arbeids-

deltakelse, men likevel være relevant å følge med på størrelsen over tid. Det kan også være interessant å følge særlig med på andelen unge i NEET-kategorien (Not in Education, Employment, or Training).

Referanseliste

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2023). *2023.03. Rundskriv for barnevernstjenestens saksbehandling (Saksbehandlingsrundskrivet)*. Hentet fra <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRSz2DSAKSBEHANDLINGSRUNDSKRIVETz282023z29#gRSz2DSAKSBEHANDLINGSRUNDSKRIVETz282023z29z2D12z2E1z2E1>
- Kjelsaas, I., Pedersen, S., Westby, L., Ringdal, R., Ljøgodt von Hanno, I., Paulsen, V., & Ulset, G. (2023). *Evaluering av barnevernsreformen. Første statusrapport med søkelys på forebygging og tidlig innsats*. Hentet fra Menon-publikasjon nr. 165/2023: <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2023-165-Evaluering-av-barnevernsreformen-Forste-statusmaling.pdf>
- NTNU. (2024). *Innbyggernes modell i Trondheim kommune*. Hentet fra <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-169-Evaluering-av-barnevernsreformen.pdf>
- Pedersen, S., Bruvik Westberg, N., Kjelsaas, I., Aarre Halvorsen, C., Rødal, M., Ljøgodt von Hanno, I., . . . Ulset, G. (2022). *Evaluering av barnevernsreformen. Oppstartsmåling i 2022, rett etter at reformen trådte i kraft*. Hentet fra Menon-publikasjon nr. 169/2022: <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-169-Evaluering-av-barnevernsreformen.pdf>
- Senter for statlig økonomistyring (nå DFØ). (2010). *Veileder. Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten*. Hentet fra <https://dfo.no/sites/default/files/Fagomr%C3%A5der/MRS/Mal-og-resultatstyring-i-staten.pdf>

Vedlegg 1. Eksempler - forebygging og tidlig innsats

Hvilke gode eksempler på arbeid med eller tiltak innenfor forebygging og tidlig innsats har vi som andre kommuner kan lære av?

Familieteam i Drammen

Se meg - Tromsø

BTI

På gulvet

gode overgangsplaner

Foreldrekompasset - (foreldreveiledning fra ufødt barn til v.g)

Barnehjernernevetnet – Oslo

Lillestrøm kommune - team for å veiledebarnehagepersonalet og foreldre til barn med autisme-jobber for å styrke kompetanse i barnehagene og bidra til mestring for barna

Kristiansand kommune - Familierådstiltak flyttet ut av bv - blitt et godt lavterskeltilbud

Sandnes kommune - bruke de arenaene vi allerede har for å veilede foreldre, helsestasjon, barnehage - henting/levering og foreldremøter. Gi gode råd og veiledning til foreldre på grønt nivå - sette foreldre i stand til å være foreldre

Samarbeidsutvalg (tverrfaglighet). Tverrfaglig samarbeidsutvalg internt i kommunen med godetablering. (sykepleiere, PP-tjenesten, skole, barnehage og flere).

Felles kompetanseheving i hele oppvekst-> bidrar til å få likt språk, kjennskap til hverandre mm.

Organisering internt i kommunen er viktig

En oppvekstkommune som kan jobbe lettere sammen.

Plassere barnevernsfaglig personell ut i skoler

Traumeinformert by - Oslo. Alle ansatte i oppvekst skal kunne noe om traumer.

- 5-dagers tilvenning i barnehagen

- Helsepsykeleier ute i barnehagene til 4-årskontroll

Nye mønstre -trygg oppvekst

Målgruppe: lavinntektsfamilier

Mentorordning for sårbar ungdom

Trygg oppvekst - nye mønstre

Oslohjelpe / Stangehjelpa

Traumeinformert by – Oslo

Pilot 0-24

Områdesatsinger i Bergen, Stavanger og Trondheim

Ressurspersoner som følger opp familier v/behov. Lavterskel

Sammen på vei -Trondheim kommune

BTI modell – Tromsø

Mentor ordning – Tromsø

Rutine oppstart i barnehage – Asker

Gratis bh - lavinntekts familier- Drammen

Tett på - kompheving bh – Bærum

God start – Fredrikstad

Nye Mønstre - fattigdoms fam

Se meg

En vei inn - felles mottak

Lavterskel psykisk helse i hver bydel

TBT - tverrfaglig barnehageteam

Styrke tjenester som skal i varetavoksne, (foreldre/foresatte)

BTI modellen

Forebyggende familieråd - til familier utenfor barnevernet.

Tidlig innsats og styrke områder hvor det er større behov for samordna tjenester

oslo hjelpen

Barnehagen som inviterende arena – Oslo

Øke kvalitet inn i grunntjenesten

Familieråd – Kristiansand

Vedlegg 2. Innspill til tiltak

Hvilke tiltak må iverksettes for å nå intensjonen med barnevernsreformen om sterkere prioritering av forebygging og tidlig innsats?

Tid
Mer dialog med barn, unge og familier - hva trenger du?
Helsestasjonen har en viktig rolle i å informere familiene om barnehage, barnevern og andre instanser og hva de driver med.
I større grad synliggjøre barnevernet som en hjelpeinstans (mer enn bare tvang og kontroll)
Styrke skolehelsetjenesten
Prioritere ned individtiltak og prioritere opp kollektive tiltak
Medvirkning. Hvem er det vi prater om og med? Medvirkning om barnets beste. (sette barnet på bordet)
Oppvekst og ansvar. Oppvekstfeltet må være mer resultat orientert, hva slagseffekt kommer ut av tiltakene?
Oppvekstfeltet på ta eierskap til barnevernstjenestens resultat. (felles ansvar på tvers av sektorer)
Helsestasjonen er en sentral arena for å sette inn tiltak tidlig
Skolen må se og møte hele mennesket.
Rammer. Budsjett justeringer (flytte midler fra barnevern til forebygging.
Alle aktører innfor oppvekstfeltet må definere et felles ansvar. Forankre på ledelsesnivå,
Kompetanse. Sikre at kompetansen i barnevernet kommer tidlig inn. Kompetansedeling.
Vi må legge innsatsen før skolealder. Det er 0-5/0-10 år som er «gullperioden».
Tilstandsvurdering barnevern
Tydelig ledelse og organisering
Intensjon med "Helhetlig forebyggendeplan" handler om å utvikle nye måter å jobbe sammen på tvers - utenforkontorene. Målet er tydelig; rett hjelp til rett tid.
Sikre gode kjernetilbud av høy kvalitet -eks barnehage, skole, og samhandling koordinering av tilbud
Handlingsplan
Etablere et skolefraværsteam
Tiltak må tilpasses ut fra kommunestørrelse og interkommunalt samarbeid
Styrke skolehelsetjenesten
Kommunen velger å bruker penger på egne tiltak og ikke gå kjøpe eksterne innsatser
Barneverntjenesten mer synlig på andre arenaer
Vi må lytte til brukerstemmene, for å kunne sette inn tiltak som er tilpasset behovet.
Øke kvaliteten ute i virksomhetene
Utarbeide nasjonale retningslinjer om hvordan vi skal jobbe med forebygging og tidlig innsats.
Det er/har vært en del misforståelse knyttet til begrep og forståelse av benevnelsene "Barnevernsreform" og "Oppvekstreform" som er benyttet om hverandre. Det må være tydeligere hva reformen betyr og innebærer. Hva er forventningene til tjenesten(e)? Fokuset skal være på tidlig innsats og forebygging, og det handler om å unngå de tyngste barnevernstiltakene. Dette fremkommer ikke tydelig, og tolkes ulikt i ulike kommuner.
Vi må bruke tid på implementering.
Tydeligere lovkrav om forebygging i andre lover enn barnevernsloven.
Holde fokus på de langsiktige gevinstene fra politisk ledelse og ledelsen i kommunen.
Snu perspektivet fra hva tjenesten kan tilby til å ta utgangspunkt i behovet
Tiltakene må få tid til å virke.

Kunnskap og innsikt i hverandres oppgaver, lovverk og lovpålagte tjenester.

Vi trenger et felles planverk for tjenester til barn og unge

Allottering av ressurser og kvalitetsutvikling av de tjenestene vi har og ressursene som er i tjenestene

Reformen må settes på agendaen og måles. Indikatorer må med i styringsdialogen med virksomhetene

Nasjonalt: nedtrapping av rammetilskuddet skjer for tidlig. Det kan tvinge frem en nedprioritering.

Vi må sette inn tiltak på de arenaene barn og unge er.

- Styrke primærarenaene; barnehage og skole, kan fange opp utfordringer tidlig
- Tettere samarbeid mellom tjenestene, feks ta 4-årskontroli barnehagen
- Arena for drøfting mellom tjenestene
- Digitalt verktøy for samhandling mellom tjenester?

Kunnskap om styring og ledelse

- felles språk, samarbeid med brukere
- hindre silotenking.
- gode strukturer
- kun kompensert for økte kostnader. Må gi mer økonomiskhandlingsrom
- oversikt over tiltak og om de virker
- løpende evaluering-prognosearbeid
- samarbeid på tvers av tjenester
- samhandle bedre på tvers av tjeneste
- jobbe med samhandling, felles kompetanseheving, løpende evalueringer, felles forståelse (samme språk)- godkommunikasjon.
- kompetanse på forebyggende arbeid må bli høyere,

Mer selekterte tiltak til utsatte grupper.

Skoler og barnehager klarer ikke å være sosialt utjevne iden grad vi ønsker - hvorfor klarer vi ikke dette.

Spørre de som trenger noe hva de trenger - ikke la "spesialistene" bestemme tiltak.

Kommuneøkonomien er "silo" og dette blir hemmende for å få til en dreining.

Tidlig innsats krever en helhetlig innsats i helekommuneadministrasjonen. Man må klare å knyttetekostnader til endel indikatorer som synliggjør- for at det skal igjen prioriteres.

Indikatorer på aktivitet på forebygging - ikke bare tall på barnevern.

- Tiltak må iverksettes innenfor hele oppvekstfeltet, og må også inkludere helsetjenestene
- må også inkludere tiltak som treffer de voksne
- kommunene bør se på sin organisering, om den hinder forsamarbeid og ansvar som faller mellom to stoler/sektorer =må også arbeide med kulturendring om felles ansvar
- tiltak som treffer familiene (og ikke kun løser symptomene)

Samarbeid på tvers i kommunen

Forebyggende innsats må skje før sak kommer til barnevernet.

Forsterka helsestasjon i barnehage

Formalisert samarbeid

Barnevernfaglig kompetanse i barnehage og skole. Den vanskelige samtalen.

Annen type bemanning

Øke innsatsen nå - styrke samarbeidet - eierskap tilreformen

Ledelses ansvar i kommunen å sørge for rammer - felles mål

Lokal kunnskap - hva er det vi trenger å styrke i vårt oppvekstfelt

Tettere samarbeid med foreldre

Øremerka midler til reform

Respekt og tillit til hverandre - bli kjent med hverandres områder- må ha tillit

Lavterskeltilbud psykisk helse i hver bydel. Boliger til alle.

Økte midler (øremerket?) - mulig besparelse i etterkant av innføring

Nasjonal veileder (ikke one size fits all)

Få mulighet å teste ut selv hva som kan fungere best måte for vår kommune

Klargjøre terskler for rett til helsehjelp...

Samle oversikt over tilgjengelige tiltak/ kompetanse

Arbeide gjennom nettverksmøter

Øve og trene på å samarbeide

Vedlegg 3. Innspill til indikatorer

Hvilke indikatorer mener dere er mest relevant å følge med på innenfor forebygging og tidlig innsats?

Elevundersøkelsen

Unge voksne uten arbeid, utdanning og aktivitet

Spesialundervisning

Barnefamilier under fattigdomsgrensen

Antall ungdom på NAV

Nedadgående kurve på antall plasserte barn

Kortere ventetid

Reduksjon av tiltak i barnevernet

Og indikator barn 0-5 år med tiltak. Og andel barn med barnevernstiltak. Nedgang?

Gjennomføring vgo

Nedgang mobbetall

Scor måling av samhandlingsarbeidet. Lage et kvalitetsmål for samhandling, måle på tvers av kommunen score samhandlingsarbeidet.

Vridning av ressursbruksindikator. Ressursbruksindikator i skole, barnehage og barnevern, vri om fra barnevern til skole og barnehage og helse. (se på PP-tjenester, helsetjenester) Endring overtid.

Reduksjon spes.ped. vedtak

undersøke/finne årsaken til henleggelse av undersøkelser

Plasseringer i familienettverk

Antall institusjonsplasser

Grunnskole:

- spesialpedagogikk

- fullføring av videregående

-bemanning

Barnehage:

-bhg deltakelse

-spesialpedagogikk

-bemanning

BNV. - brutto driftsutgifter per barn- 251 og 252

grunnskolepoeng

Leseferdigheter i grunnskolen

Andel barn i barnehage

Bv Hjelpetiltak i hjemmet

Hjelpetiltak 0-5 år

Forebyggende tiltak før melding til BVT

Fravær i barnehage og skole

Andel Spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Trivsel i skole

Måling lavterskel tiltak

Årsverk - telle hvor mye ressurser som settes inn på uliketidspunkt i et barns liv. Flytte ressursene lengre fram i forløpet

Mål produksjon helsestasjon

Barnehagekvalitet - og koblingen mellom fullføre og bestå VGs

Vi må følge med på de kjente risikofaktorene (fattigdom, rus, lav utdanning ol)

Grunnskolepoeng/Frafall i VGS

Gjennomføringsgraden i VGs

Faglig mestring - forebygger forfall -skolebidragsindikatoren.

Ungdata

Redusere antall saker som kommer inn til bv til undersøkelse

Færre barn på tiltak

Færre barn på plassering

fullført og bestått videregående opplæring

- Mobbing og skolefravær.

- brukerundersøkelser (trivsel, vennskap for å forebyggeutenforskap og mobbing)

- støtte i skolen: helsesykepleier/miljøterapeuter

- pedagogtetthet i barnehage

- ressursbruk på tiltak som ikke er basert på vedtak(familiens hus/lavterskel foreldrestøtte)

- helhet i tiltaksapparat

- hvordan følger vi barnet og familien over tid

- samtidighet i tjenester - bredere tverrfaglig samarbeid

Brukerundersøkelser/brukermedvirkning- oppleves tjenesten nyttig?

Spes ped

Hårfin balanse mellom nedgang i antall bekymringsmeldinger er det positivt eller negativt?

Vanskelig å telle seg frem

Høy Barnehagedeltakelse minoritetsspråklige.

9-A vedtak?

Brt budsjett barnevern

Antall barn i institusjon og fosterhjem

Bruk av lavterskeltilbud som tilbyr foreldreveiledning. Forsøke å gi hjelp på lavest mulig nivå før melding til barneverntjenesten

Barnevern: Hvor mange meldinger, undersøkelser og saker med tiltak

- Antall plasseringer

- Kjøp av private hjelpetiltak

- Plassering utenfor hjemmet

- Antall bekymringsmeldinger

- pedagogtetthet i barnehagen

- se på feks ungdataundersøkelsen

- Bekymringsfullt fravær

- Ufrivillig skolefravær/barnehagefravær

- Spesialpedagogiske tjenester

Antall barnevernsmeldinger

Antall samarbeidsfora og treffpunkter mellom instanser.

Antall institusjon plasserte barn

Andel barn med spesialundervisning

Flere bekymringsmeldinger fra helsestasjon og barnehager

Økt barnehage deltakelse

Fullføre og bestå grunnskolen

Mer bruk av økonomiske midler i bvtj på hjemmeboende barn, og ikke på barn utenfor hjemmet

Vedlegg 4. ASSS og oppvekstreformen

Hvordan kan ASSS-tallene og ASSS-samarbeidet brukes i samhandling om oppvekstreformen fremover?

Vi må ha med kommunehelse og voksentjenestene!

Oppvekstprofil høres nyttig ut - må se til hva som ligger til FHI.

Fra ord til handling - hvordan kan ASSS bidra til dette?

ved samlinger må hele tjenesten være med. Helsetjenesten for barn og unge må kobles på.

- samhandling- indikatorer som viser måltall på tvers av områdene. felles indikatorer som gir oss informasjon

-mer analysearbeid av indikatorene-hva ligger bak tallene-flere faktorer som påvirker

-er tallene riktige, forskjellige rapportering blant kommuner?

Jobbe sammen for å se på sammenhenger mellom tjenestene underledelse av KS

Dele beste praksis

Erfaringsdeling

Beste praksis

Enighet om felles indikatorer i nettverket til å måle dette

Dele våre kvalitative undersøkelser

Eks: tilstandsrapportering på barnevernet

- Erfaringsdelinger

- Inspirasjonsbanken

- Indikatorsett

- Strukturere for erfaringsdeling på møtene som skal være hver 6. uke

- Direkte kontakt mellom kommunene

- Sammenstilte data på tvers av tjenesteområder

Se etter og finne nye gode indikatorer (som er med på å predikere...)

Dele eksempler for hvordan ressurser allokeres for bedresamhandling og samarbeid mellom tjenestene – og eksempler på hvordan bedre ressursutnyttelse og innovasjon i tjenestene

Helsetjenestene må kobles på nettverket til oppvekst.

Reform plan i kommuner

Høre om hvordan andre kommuner planlager for reformen, hvilken plan har kommuner lagt og vedtatt? Det hadde vært nyttig å høre hvilke tiltak som er satt i gang i de ulike kommuner.

Nettverket er nyttig for erfaringsdeling - få frem de godeeksemplene.

Tallene viser utfordringsbildet for kommunen

Nettverket kan bidra til at vi fører likt i KOSTRA - hva ligger bak tallene

Kritisk blikk på egen praksis

KS legge til rette for erfaringsdeling mellom kommunene, ref ASSS-torsdag i Grunnskole-nettverket.

Dele gode erfaringer. Benytte Inspirasjonsbanken e.l. Holde ASSS-samarbeidet "varmere" igjennom året fortettere dialog.

Få inn forskere til å stille utforskendespørsmål i samlingene.

Samles fysisk med konkrete problemstillinger

Få Tall på tvers av sektorer

Sosial - helse - oppvekst - kan være et barn / en familie

Være interessert i å se på andre indikatorer enn kun din egen

Se hvordan kommunen gjør sine økonomiske prioriteringer innenfor de ulike områdene

Utarbeide en fellesrapporteringsstandard på tvers av fagområder

Internt i kommunen og følge opp eks vis hvert kvartal med fortellinger rundt tallene

Bidra til å skape arenaer for et lærende profesjonsfelleskap.

Sosial mottakere

Samarbeid om analyse av ASSS-tallene

Dele gode eksempel

Felles forståelse av suksess- og risikofaktorer

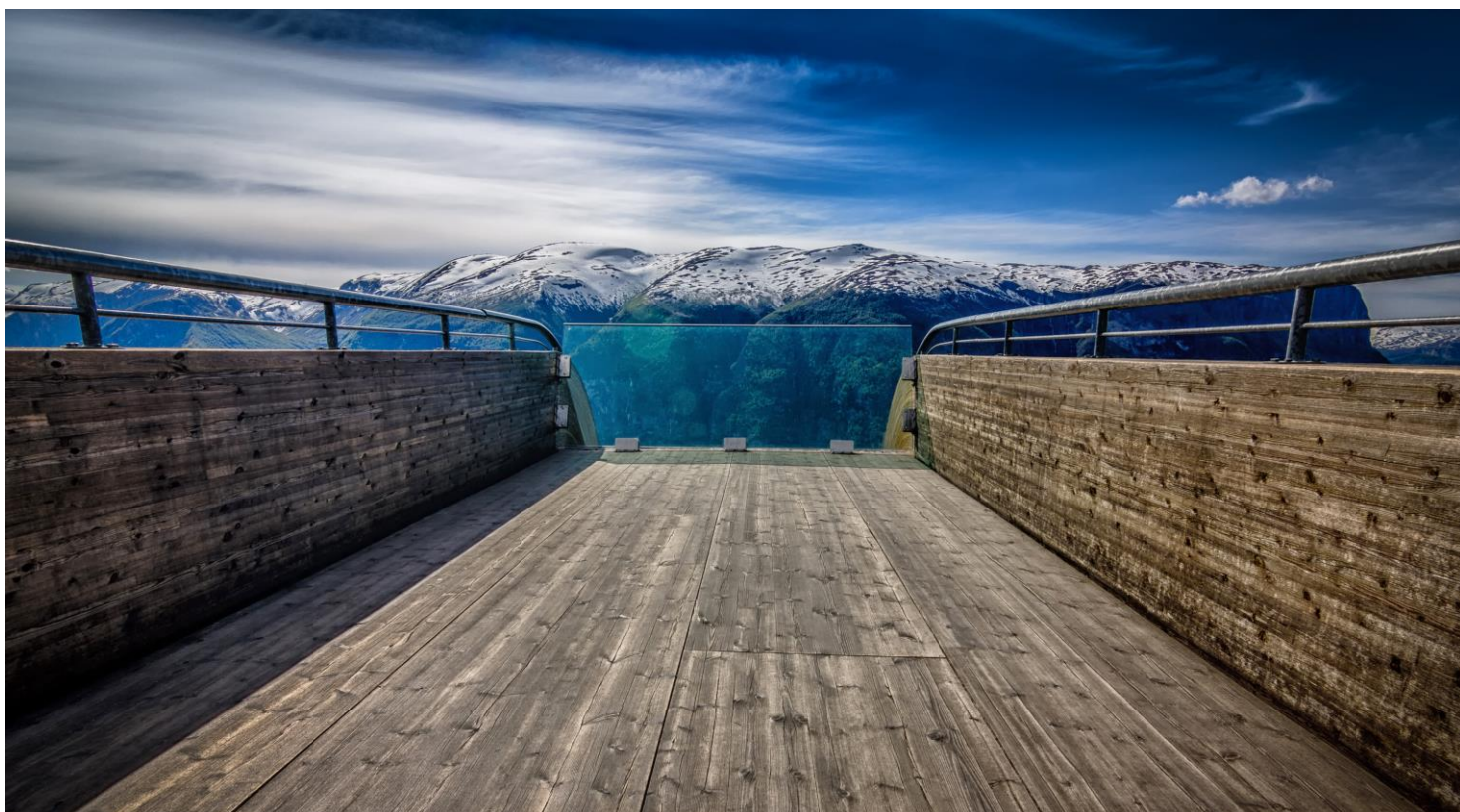
Samle og dele erfaringer og kunnskap

Enighet om felles indikatorer med fellesforståelse og hva som ligger i tallene

Vedlegg 5. Foreslåtte indikatorer og hvorvidt de er sammenlignbare over tid og mellom kommuner

Tabell 0-1 Foreløpig vurdering av hvorvidt foreslåtte indikatorer er sammenlignbare over tid og mellom kommuner

Indikator	Sammenlignbar over tid?	Sammenlignbar mellom kommuner?
1 – Er det vedtatt en forebyggende plan?	Ja	Ja
2 – Er den vedtatte planen forankret i kommuneplanens samfunnsdel?	Ja	Ja
3 – Er det formalisert et tverrfaglig samarbeid mellom tjenesteområder som jobber med tidlig innsats og forebygging?	Ja	Ja
4 – Hvor mange kommunale tjenester er tilknyttet det formaliserte tverrfaglige samarbeidet?	Ja	Nei (ikke direkte, men er likevel interessant å undersøke på tvers av kommuner)
5 – Hvor mye ressurser går med til det formaliserte tverrfaglige samarbeidet mellom tjenesteområder hvert år?	Ja, hvis prisjustert med kommunal deflator	Ja, hvis prisjustert med kommunal deflator og beregnet per 10 000 innbygger 0-17 år e.l.
6 – Er det formalisert et samarbeid, etablert tiltak eller likende med aktører utenfor kommunen knyttet til forebygging og tidlig innsats?	Ja	Ja
7 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på universelt nivå?	Ja	Ja
8 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på selektivt nivå?	Ja	Ja
9 – Har kommunen iverksatt foreldrestøttene tiltak på indikativt nivå?	Ja	Ja
Indikator 10 – Hvor mange familier har fått hjelp fra det formaliserte tverrfaglige samarbeidet per år?	Ja, hvis beregnet som andel av barnefamilier i kommunen	Ja, hvis beregnet som andel av barnefamilier i kommunen
Indikator 11 – Antall plasseringer utenfor hjemmet.	Ja, hvis beregnet per 10 000 innbyggere 0-17 år e.l.	Ja, hvis beregnet per 10 000 innbyggere 0-17 år e.l.
12 – Andel elever som ikke får grunnskolepoeng.	Ja	Ja
13 – Andel elever som ikke fullfører videregående opplæring.	Ja	Ja
14 – Andel barn i barnehagealder som ikke benytter barnehageplass.	Ja	Nei, hvis sammenligningen skal gi mening, bør det også kontrolleres for forhold som påvirker andelen som benytter barnehageplass (eksempelvis antall familier med flyktningbakgrunn)
15 – Unge arbeidsledige 15–24 år.	Ja, hvis beregnet som andel av barn og unge i aldersgruppen.	Ja, hvis beregnet som andel av barn og unge i aldersgruppen.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no